

Юлія Конарівська
(Житомир)

БОРОТЬБА ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НАПРИКІНЦІ XVIII – НА ПОЧАТКУ XX ст. У ПРАЦЯХ РАДЯНСЬКИХ ІСТОРИКІВ

Метою статті є аналіз стану дослідження польського визвольного руху російськими радянськими істориками. Застосовано методи історіографічного аналізу, синтезу та порівняльній.

Виділено етапи боротьби польського народу за незалежність. Зроблено аналіз монографій радянських істориків щодо висвітлення визвольного руху польського народу наприкінці XVIII – на початку XX ст. Звернено увагу на дотримання дослідниками марксистсько-ленінської ідеології, що певною мірою спричинило своєрідне сприйняття описуваних подій. Їх основним завданням було ствердження приналежності українських, литовських і білоруських земель до Російської імперії, а з часом – і до Радянського Союзу. Показ спільної боротьби з царизмом польського, російського та інших народів і ствердження того, що незалежна Польща постала лише завдяки «Жовтневій революції» 1917 р. Усе ж радянські дослідники провели масштабні дослідження з даної проблематики та наповнили свої роботи глибоким фактичним матеріалом.

Ключові слова: польський визвольний рух, радянська історіографія, марксистсько-ленінська ідеологія, Річ Посполита.

Втрата державної незалежності є трагічною подією для кожного народу, особливо, якщо його держава тривалий час була однією з найпотужніших у Європі. Це породжує палке бажання в широких народних колах у будь-який спосіб повернути її назад. У такій ситуації наприкінці XVIII ст. опинився багатомільйонний польський народ, який більше ніж століття боровся за свою самостійність. Прояви і перебіг цього визвольного руху досліджувалися багатьма істориками. Внаслідок того, що одним із агресорів була Російська імперія, у склад якої увійшла більша частина земель Речі Посполитої, радянські історики активно вивчали дану проблематику. Із плином часу погляди на проблему змінювалися. Завданням даної публікації є аналіз поглядів російських істориків радянського періоду на боротьбу польського народу за незалежність наприкінці XVIII – на початку XX ст., відслідкування основних тенденцій трактування тих подій російською радянською історіографією.

Значний вплив на дослідження польського визвольного руху XIX ст. у радянські часи мали відносини між Польською державою та Радянським Союзом. На думку С. Фалькович, після Жовтневої революції 1917 р. в Росії слов'янознавство піддавалося гонінням. Лише незначна кількість науковців продовжили працювати над польською тематикою, у зв'язку з чим до середини XX ст. з'явилося небагато праць, присвячених польському визвольному руху [12, с. 3].

Ситуація змінилася у другій половині XX ст., коли розпочинаються активні дослідження з полоністики, виходить низка праць з історії Польщі. У цих роботах особливу увагу приділено визвольним змаганням польського народу, які можна було пов'язати з соціалістичним рухом, а їх автори мали дотримуватися положень марксистської теорії.

Досліджуючи проблему, ми звернули увагу на кілька робіт, в основному, колективні монографії: «Очерки по истории Польши» А. Манусевича 1952 р., що охоплює період від найдавніших часів до 1950 р. [8]; трьохтомна монографія «История Польши», перший том якої під редакцією В. Королюка, І. Міллера, П. Третьякова побачив світ у 1954 р. (у ньому висвітлюються події від найдавніших часів до 1845 року [5]), другий том, під редакцією І. Міллера та І. Хренова, 1955 р., охопив період від 1846 р. до подій Жовтневої революції [6], том третій, під редакцією Ф. Зуєва, О. Манусевича, І. Хренова, 1965 р., розпочинається подіями Жовтневої революції і закінчується Другою світовою війною [7]; «Всемирная история» в X томах, зокрема, том VI під редакцією Н. Смирнова

та ін., вийшов у 1959 р. і охоплює період від 1789 до 1871 рр. – від Великої французької буржуазної революції до Паризької комуни [3], том VIII побачив світ у 1961 р., у ньому висвітлюються події від 1917 р. до 1924 р. [2]; «Очерки революционных связей народов России и Польши 1815–1917» під редакцією В. Дьякова та ін. [9].

Ця проблема була частково висвітлена у деяких історіографічних працях. Зокрема, у роботі «История Польши в трудах советских ученых» Г. Яблонського [13] аналізується трьохтомна «Истории Польши», де певним чином проаналізовані погляди авторів на боротьбу польського народу. Оскільки дослідник належав до істориків-марксистів [4, с. 197], він не звернув уваги на огріхи радянської пропаганди у роботі, а, навпаки, намагається виправдати авторів. К. Трощенко у праці «Польский вопрос в годы первой мировой войны в отечественной историографии» [11] звернув увагу на вказане видання, проте його ставлення більш критичне. Наступними працями, що частково висвітлюють досліджуване нами питання, є роботи С. Фалькович «Польская проблематика в российской историографии» [12] та О. Волкової «Польський конспіративний рух першої чверті XIX століття в Правобережній Україні у працях російських істориків» [1] тощо.

Боротьба польського народу за незалежність тривала впродовж усього періоду від першого поділу до 1918 р. Звернемо увагу на висвітлення радянськими істориками основних збройних виступів, які відбулися в цей час і досягли значної підтримки польського суспільства. В. Гайдай відносить до національно-визвольної боротьби поляків рух за відновлення Польської держави під протекторатом Франції у 1807–1813 рр., повстання в листопаді 1830 р. у Варшаві, Познанське повстання 1848 р., виступи у 60-х рр. XIX ст., вказуючи, що фінальною частиною цієї боротьби була завершальна стадія Першої світової війни [4, с. 198–199].

На нашу думку, слід розглянути погляди на такі події, як повстання під керівництвом Т. Костюшка, відновлення Польської держави під протекторатом Франції на початку XIX ст., Листопадове повстання 1830–1831 рр., Краківське повстання 1846 р., Познанське повстання 1848 р., Січневе повстання 1863–1864 рр., відновлення Польщі у 1918 р.

Аналіз поглядів радянських істориків дає право говорити про проросійське налаштування авторів. Вони нещадно критикують політику Пруссії щодо польських земель, вказують, що після третього поділу їй дістались майже всі етнічні польські землі [8, с. 79; 5, с. 322], роблять акцент на негативному ставленні Австрійської держави до поляків. На противагу цьому позитивно характеризують перехід до складу Російської імперії Північно-Східних територій Речі Посполитої, наголошують, що для населення цих земель склалися більш сприятливі умови національного розвитку [8, с. 80; 5, с. 324].

Першим етапом національно-визвольної боротьби польського народу, який ми виділяємо, є повстання під керівництвом Тадеуша Костюшка. А. Манусевич у праці «Очерки по истории Польши» це питання обходить стороною. Досить коротко воно висвітлено А. Смірновим у «Всемирной истории». Основну провину за поразку автор покладає на польські шляхетсько-буржуазні кола, котрі керували повстанням [3, с. 81].

Досить детально повстання 1794 р. охарактеризовано в «Истории Польши» В. Королюком. Автор прихильно ставиться до повстанців. Називає основні рушійні сили національно-визвольного руху: закріпачене селянство, міська біднота, ремісники, дрібна буржуазія, міська інтелігенція [5, с. 343]. Історик високо оцінює роль Т. Костюшка у керівництві повстанням, подає його біографічні дані. Причиною поразки вважає панування консервативної шляхти і її підривну діяльність, а також перевагу сил ворогів – Росії, Пруссії, Австрії. Автор називає це повстання початком національно-визвольного руху, яке є однією з яскравих сторінок в історії польського народу [5, с. 353].

У роботі «Очерки революционных связей народов России и Польши 1815–1917» теж певною мірою висвітлюється дане питання. Л. Обушенкова, яка є автором матеріалу

про повстання Т. Костюшка, вказує, що польські повстанці великі надії покладали на допомогу населення Російської імперії, зазначає, що польське повстання знайшло ширий відгук і підтримку серед російського народу. Як приклад вона вказує на перехід полонених російських солдат і офіцерів у лави повстанців, через гуманне відношення до них повстанських керівників [9, с. 21]. На сторінках книги видруковано та проаналізовано дві оди, написані росіянами, які, на думку Л. Обушенової, є яскравим поетичним протестом проти насилля, скоєного проти Польської держави [9, с. 25].

Досить критично російські історики оцінювали відновлення Польської держави під протекторатом Франції. На їх думку, Наполеон використовував поляків і їх ідеї, як розмінну монету у боротьбі проти своїх ворогів: Австрії, Росії, Пруссії. Велику роль поляки надавали створенню польських легіонів під егідою французької армії. А. Манфред, стверджує про корисливі задуми Наполеона, котрий використовував польські легіони для своїх війн, зокрема в Іспанії [3, с. 111]. Дослідники вказують, що утворене Варшавське князівство цікавило Наполеона лише як воєнний плацдарм, постачальник гарматного м'яса і вигідна карта в дипломатичній грі [5, с. 394; 8, с. 85]. А. Манусевич наголошує, що відношення Наполеона до Варшавського князівства нагадувало дещо середнє між його звичайною політикою по відношенню до васальних країн з одного боку, і переможеною державою, – з іншого [8, с. 86]. Зі зміною політичної ситуації у світі у 1815 р. відбувся перерозподіл польських земель. У роботах російських радянських істориків стверджується, що перехід польських земель під владу Росії й утворення Царства Польського мало велике значення для розвитку польського народу.

Досить детально у працях аналізуються передумови та події Листопадового повстання 1830–1831 рр. Дослідники не приховують негативного ставлення до царської влади, схвалюють революційну співпрацю представників польського і російського народів. Ця тема широко висвітлена у роботі «Очерки революционных связей народов России и Польши 1815–1917». Із цього часу радянські дослідники поєднують національно-визвольну боротьбу польського народу з боротьбою проти царизму і за ліквідацію кріпацтва [8, с. 101; 5, с. 408; 9, с. 38].

Велика увага в аналізованих працях приділяється таємним товариствам, які діяли напередодні Листопадового повстання, особливо Патріотичному товариству і його зв'язкам із декабристами [8, с. 100; 9, с. 50; 5, с. 431; 3, с. 229]. Радянські дослідники відмічають активну співпрацю обох революційних таборів, аналізують роботи провідних польських революціонерів – Й. Лелевель, М. Мохнацький, – які ратували за спільну боротьбу польського і російського народів [8, с. 82]. Велике значення надається лозунгу, котрий зародився в цей час – «За нашу і вашу свободу» – та символізував спільні дії росіян і поляків [3, с. 230; 9, с. 82; 5, с. 443].

Дослідники звертали увагу й на важливе питання, в якому російські та польські революціонери не могли дійти згоди, – проблема кордонів Польської держави. Для польських діячів принциповим було відновлення Речі Посполитої в кордонах 1772 р., тоді як російські революціонери погоджувалися лише на існування Польщі в межах її етнографічних земель. Радянські російські дослідники намагалися довести, що поляки не мали прав на литовські, білоруські та українські землі і претендувати на них не повинні. Таке твердження неодноразово знаходимо у їх працях, однак вони оминають питання про права на ці землі Російської імперії [8, с. 101–102; 9, с. 40, 52–53; 5, с. 432, 435, 441, 443; 6, с. 99, 123].

При аналізі повстання 1830–1831 рр. увага приділялася селянському питанню, адже селяни не брали активної участі у ньому [5, с. 446; 8, с. 116]. О. Молок вважає це головною причиною, що призвела до придушення повстання [3, с. 230].

У. Шустер у роботі «История Польши» наводить ще один фактор, який призвів до розгрому. Він аналізує політику польської консервативної верхівки, котра керувала повстанням. Історик стверджує, що вона всі свої сили зосередила на оволодінні

литовськими, білоруськими й українськими землями, натомість байдуже поставилася до долі польських земель, які знаходилися під владою Пруссії та Австрії. Автор наголошує, що на всіх етнічних польських територіях визвольний рух здобув широкий відгук, проте польська влада заважала його розгортанню, тому що основним принципом її політики була війна з Росією і мирні стосунки з Пруссією й Австрією. Автор називає такі дії зрадою національних інтересів польського народу [5, с. 449–450]. На нашу думку, слід враховувати й ту обставину, що повстання не мало зовнішньої підтримки з боку інших держав, а сили повстанців і російських військ були не рівними. Хоч повстання і зазнало поразки, автори наголошують на його великому значенні як для польського суспільства, так і для Європи загалом [5, с. 455; 3, с. 230].

Значну роль у національно-визвольному русі поляків відіграло Краківське повстання 1846 р. Хоч воно тривало недовго й охопило малу територію, дослідники наголошують на його великому значенні. Вони вказують, що керівники повстання об'єднали боротьбу за національну незалежність із боротьбою за розкріпачення селянства [6, с. 14, 25; 8, с. 126; 3, с. 231]. Краківське повстання та події в Європі сприяли піднесенню руху у Великій Польщі.

Автори наголошують на великій ролі у польському питанні К. Маркса і Ф. Енгельса. А. Манусевич стверджував: «...с поражением национально-освободительного движения в Познанщине польский вопрос не сошел с германской революционной сцены 1848 г.: знамя свободы и независимости Польши высоко держал боевой орган германской революционной демократии – «Новая рейнская газета» Маркса и Энгельса» [8, с. 140–141]. У. Шустер вказав на підтримку останніми польського руху. За словами автора, вони бачили Польщу тільки демократичною [6, с. 48]. К. Маркс і Ф. Енгельс у поляках вбачали своїх союзників, з допомогою яких хотіли втілити власні революційні ідеї, тому й підтримували боротьбу за незалежність Польщі.

Дослідники звертали особливу увагу на підтримку визвольної боротьби польського народу народами Росії. Велику роль у співпраці цих двох народів відводять О. Герцену, який, на їхню думку, постійно відстоював свободу і незалежність Польщі [8, с. 148–149; 6, с. 91]. Але тут знову виникає питання кордонів. І. Міллер і Т. Федосова у праці «Очерки революционных связей народов России и Польши 1815–1917» стверджують, що О. Герцен відстоював як право польського, так і право українського, литовського та білоруського народів на самостійне існування, адже виступав за федерацію слов'янських народів [9, с. 133].

Досить визначною подією в боротьбі польського народу за незалежність стало повстання 1863–1864 рр. Дослідники розглянули економічні та соціально-політичні умови, котрі викликали невдоволення населення, вивчили діяльність польського конспіративного руху на території Царства Польського і за його межами. Зробили акцент на співпраці російських і польських революційних організацій напередодні повстання. І. Міллер і Т. Федосова стверджують, що революційне крило українського суспільного руху прийшло до висновку про необхідність об'єднання російських, польських і українських демократів для спільної боротьби проти самодержавства [9, с. 147]. Автори простежили перебіг подій повстання, назвали його невдалою буржуазною революцією, стверджуючи, що воно стало тим кордоном, який відокремлює феодальну епоху в історії Польщі від капіталістичної [6, с. 162; 8, с. 160; 3, с. 516].

У подальшому в роботах радянських російських істориків основна увага звертається на розвиток капіталізму і пов'язані з ним робітничі рухи, а таке питання, як боротьба за незалежність Польщі відходить на другий план. Воно знову повертається тільки під час розгляду подій Першої світової війни. В опрацьованих нами монографіях тему відновлення незалежності Польщі у 1918 р. досліджував А. Манусевич [8; 7; 2; 9]. Він висвітлив досить широкий спектр проблем відновлення польської держави. Дослідник вказав, що Польська держава змогла відновитися виключно завдяки перемозі російської

Жовтневої революції 1917 р. [8, с. 266]; наголосив, що радянська влада робила все, аби Польща стала незалежною. Автор наводить текст «Декларації прав народів Росії», в якій зазначалося право народів Росії на самовизначення та створення національних держав. Але тут слід погодитись із В. Гайдаєм, який стверджує, що в період 1918–1921 рр., зокрема війни більшовицької Росії проти української, білоруської, польської та інших республік, Москва не прагнула обстоювати задекларовані принципи [4, с. 199].

Про те, що Жовтневій революції дослідники відводять основну роль у відновленні Польщі, свідчить обраний авторами «Истории Польши» рубіж між II і III томами. Науковці завершують другий том подіями, які відбувалися напередодні революції. Третій том розпочинається подіями Жовтневої революції. Слід погодитись із думкою Г. Яблонського, який зазначав, що рубіж між II і III томами слід посунути рівно на один рік [13, с. 55–56], тобто до кінця Першої світової війни та відновлення Польщі 11 листопада 1918 р.

А. Манусевич негативно характеризує політику польської влади, котра очолила новостворену державу, наголошує, що вона відмовилася встановлювати добросусідські відносини з радянською владою. Юзефа Пілсудського характеризує як шовініста, котрий розпалював ворожнечу між польським і російським народами [2, с. 213], також критикує політику західних держав-переможниць. На його думку, вони використовували Польщу для того, аби її територія стала плацдармом антирадянської інтервенції [2, с. 215].

На нашу думку, А. Манусевич перебільшує роль більшовиків у процесі відновлення Польщі, він не бере до уваги ситуацію, яка склалася в Європі у результаті Першої світової війни. Можна погодитися з О. Парнетою, яка зазначає, що на зламі XIX–XX ст. склалися умови, котрі сприяли відродженню польської державності та пов'язані вони з подіями Першої світової війни, адже країни, котрі розділили Польщу, перебували по різні боки воюючих таборів. Конфлікт між ними поклав кінець єдності антипольської політики [10, с. 139].

Доля Польщі залежала від результату війни і самого польського народу, який об'єднався в могутній національний рух. У даній ситуації Жовтнева революція лише полегшила долю поляків. Вона призвела до того, що Росія була змушена вийти з війни і вирішувати внутрішні проблеми. Слід враховувати і той факт, що поразку у війні отримали Центральні держави. Таким чином, Польща позбулася залежності від держав, які впродовж багатьох років блокували об'єднання польських земель і змогла дійти згоди із державами-переможницями щодо її незалежності. За таких умов Польща відновила свою державність, проте їй ще довго прийшлося боротися, щоб стати рівноправним суб'єктом міжнародних відносин.

Отже, історики радянського часу детально аналізували боротьбу польського народу за визволення від іноземного панування. Хоча їхні роботи наповнені глибоким фактичним матеріалом, проте ж їм притаманне тенденційне висвітлення подій. У першу чергу дослідники розмірковували в руслі марксистко-ленінської ідеології, тому не могли заперечувати загарбницького характеру дій Росії, Прусії та Австрії щодо Речі Посполитої і змушені були констатувати прогресивний характер визвольних змагань польського народу. Автори при цьому посилалися на праці К. Маркса, Ф. Енгельса, В. Леніна. Поруч із цим проступає проросійське налаштування дослідників, що призводить до специфічного трактування подій в дусі позитивного значення приєднання земель до відсталого в економічному відношенні Російської імперії.

Національно-визвольну боротьбу польського народу дослідники пов'язують із боротьбою російського народу проти царизму, натомість не подаючи фактів про зв'язки поляків із французьким, австрійським, пруським та іншими народами. Усі події висвітлюються на загальнодержавному рівні, дослідники не звертають уваги на регіональні особливості визвольних змагань у Північно-Західних і Південно-Західних околицях Російської імперії. Постійно піднімаються питання кордонів відновленої

Речі Посполитої, з метою виправдати загарбницьку політику Російської імперії, а в подальшому – Радянської Росії. Цим зумовлені протиріччя в оцінці історії Речі Посполитої наприкінці XVIII – на початку XX ст.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова О. Польський конспіративний рух першої чверті XIX століття в Правобережній Україні у працях російських істориків / О. Волкова // Сумська старовина. – 2014. – № 43–44. – С. 28–35.
2. Всемирная история в 10 томах [под ред. И. Минца, В. Трухановского, Н. Саморукова, С. Якубовской]. – М.: Изд-во социально-экономической литературы, 1961. – Т. VIII. – 643 с.
3. Всемирная история в 10 томах [под ред. Н. Смирнова, Н. Ерофеева, А. Иоаннисяна, А. Нифонтова]. – М.: Изд-во социально-экономической литературы, 1959. – Т. VI. – 830 с.
4. Гайдай В. Историчні обставини і передумови відновлення незалежності Польщі у 1918 р. / В. Гайдай // Вісник аграрної історії. – 2012. – № 3. – С. 196–202.
5. История Польши в трех томах [под ред. В. Королюка, И. Миллера, П. Третьякова]. – М.: Изд-во АН СССР, 1954. – Т. I. – 584 с.
6. История Польши в трех томах [под ред. И. Миллера, И. Хренова]. – М.: Изд-во АН СССР, 1955. – Т. II. – 712 с.
7. История Польши в трех томах [под ред. Ф. Зуева, И. Хренова, А. Манусевича]. – М.: Изд-во АН СССР, 1958. – Т. III. – 668 с.
8. Манусевич А. Очерки по истории Польши / А. Манусевич. – М.: Учпергиз, 1952. – 405 с.
9. Очерки революционных связей народов России и Польши 1815–1917. – М.: Наука, 1976. – 602 с.
10. Парнета О. Польща 1918–1923 рр.: усталення кордонів держави / О. Парнета // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2008. – № 17. – С. 138–144.
11. Трощенко К. Польский вопрос в годы первой мировой войны в отечественной историографии / К. Трощенко // Проблемы источниковедения и историографии. – Калининград, 1999. – С. 102–108.
12. Falkowicz S. Polska problematyka w rosyjskiej historiografii [Електронний ресурс] / S. Falkowicz // «O nas bez nas». Historia Polski w historiografiach obcojęzycznych. Poznań, – 2007. – Режим доступу http://jazon.hist.uj.edu.pl/zjazd/materialy/falkowicz_pl.pdf – С. 1–14.
13. Яблонский Г. История Польши в трудах советских ученых / Г. Яблонский // Вестник РАН. – 1966. – № 10. – С. 53–60.
14. Ярмошик І. Військові події на Волині в ході польського листопадового повстання 1830–1831 рр. у світлі польської історіографії / І. Ярмошик // Воєнна історія України. Волинь та Полісся: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської наукової військово-історичної конференції, 25–26 квітня 2013 р. – К., 2013. – С. 183–187.

REFERENCES

1. Volkova O. Polskyi konspiracyvnyy rukh pershoyi chverti XIX stolittya v Pravoberezhniy Ukraini u pratsyakh rosiyskykh istorykiv / O. Volkova // Sumska starovyna. – 2014. – № 43–44. – S. 28–35.
2. Vsemirnaya istoriya v 10 tomah [pod. red. I. Mintsya, V. Truhanovskogo, N. Samorukova, S. Yakubovskoy]. – M.: Izd-vo sotsialno-ekonomicheskoy literaturyi, 1961. – T. VIII. – 643 s.
3. Vsemirnaya istoriya v 10 tomah [pod red. N. Smirnova, N. Erofeeva, A. Ioannisyana, A. Nifontova]. – M.: Izd-vo sotsialno-ekonomicheskoy literaturyi, 1959. – T. VI. – 830 s.
4. Hayday V. Istorychni obstavyny i peredumovy vidnovlennya nezalezhnosti Polshchi u 1918 r. / V. Hayday // Visnyk ahraryoi istoriyi. – 2012. – № 3. – S. 196–202.
5. Istoriya Polshi v treh tomah [pod red. V. Korolyuka, I. Millera, P. Tretyakova]. – M.: Izd-vo AN SSSR, 1954. – T. I. – 584 s.
6. Istoriya Polshi v treh tomah [pod red. I. Millera, I. Hrenova]. – M.: Izd-vo AN SSSR, 1955. – T. II. – 712 s.
7. Istoriya Polshi v treh tomah [pod red. F. Zueva, I. Hrenova, A. Manusevicha]. – M.: Izd-vo AN SSSR, 1958. – T. III. – 668 s.
8. Manusevich A. Ocherki po istorii Polshi / A. Manusevich. – M.: Uchpergiz, 1952. – 405 s.

9. Ocherki revolyutsionnykh svyazey narodov Rossii i Polshi 1815–1917. – M.: Nauka, 1976. – 602 s.
10. Parneta O. Polshcha 1918–1923 rr.: ustalennyya kordoniv derzhavy / O. Parneta // Ukrayina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist. – 2008. – № 17. – S. 138–144.
11. Troschenkov K. Polskiy vopros v gody pervoy mirovoy voyny v otechestvennoy istoriografii / K. Troschenkov // Problemy istochnikovedeniya i istoriografii. – Kaliningrad, 1999. – S. 102–108.
12. Falkowicz S. Polska problematyka w rosyjskiej historiografii [Elektronnyy resurs] / S. Falkowicz // «O nas bez nas». Historia Polski w historiografiach obcojezycznych. Poznań, – 2007. – Rezhym dostupu: http://jazon.hist.uj.edu.pl/zjazd/materialy/falkowicz_pl.pdf – S. 1–14.
13. Yablonskiy G. Istoriya Polshi v trudakh sovetskikh uchenykh / G. Yablonskiy // Vestnik RAN. – 1966. – № 10. – S. 53–60.
14. Yarmoshyk I. Viyskovi podiyyi na Volyni v khodi polskoho lystopadovoho povstannya 1830–1831 rr. u svitli polskoyi istoriografii / I. Yarmoshyk // Voyenna istoriya Ukrayiny. Volyn ta Polissya: Zbirnyk naukovykh prats za materialamy Vseukrayinskoyi naukovoyi viyskovo-istorychnoyi konferentsiyi, 25–26 kvitnya 2013 r. – K., 2013. – S. 183–187.

Конаривская Ю. Борьба польского народа за независимость в конце XVIII – начале XX вв. в трудах советских историков.

Целью статьи является анализ состояния исследования польского освободительного движения российскими советскими историками. Используются методы историографического анализа и синтеза, сравнительный метод.

Выделены этапы борьбы польского народа за независимость. Сделан анализ ряда монографий советских историков по освещению освободительного движения польского народа в конце XVIII – начале XX вв. Обращено внимание на соблюдение исследователями марксистско-ленинской идеологии, что вызвало определенное восприятие описываемых событий. Их основной задачей было утверждение принадлежности украинских, литовских и белорусских земель к Российской империи, а со временем – и к Советскому Союзу, показ совместной борьбы с царизмом польского, русского и других народов и утверждение того, что независимая Польша была создана лишь в результате российской октябрьской революции 1917 г. Однако учёные провели масштабные исследования по данной проблематике и наполнили свои работы глубоким фактическим материалом.

Ключевые слова: польское освободительное движение, советская историография, марксистско-ленинская идеология, Речь Посполита.

Konarivska Ju. The struggle of polish nation for independence in the late XVII – early XX century in works of Soviet historians.

The Purpose of this article was to analyze the results of research of the Polish liberation movement in the XIX and beginning of XX century, which were conducted by Russian Soviet historians in the twentieth century. Methods of historiographical analysis and synthesis and comparative have been applied.

The stages of the struggle of the Polish people for independence have been identified. The Soviet historian's monograph, which dedicated to the liberation movement of the Polish people in the late XVIII – beginning of XX century have been analyzed. Main attention of researchers has been focused to the adherence to Marxist-Leninist ideology, which have been rather caused a peculiar perception of those events. Their main task was the approval of the affiliation of the Ukrainian, Lithuanian and Belarusian lands to the Russian Empire, and eventually to the Soviet Union, showing the joint struggle Polish, Russian and other peoples against tsarism, asserting that an independent Poland appeared only with the help of the Russian October revolution of 1917. Still, Soviet researchers have conducted extensive research on the subject and filled his work a deep factual material.

Keywords: Polish liberation movement, Soviet historiography, the Marxist-Leninist ideology, Rich Pospolyta.

Одержано 4.10.2016.